

REGÉLŐ.

PESTI DIVATLAP.

KIADJA ÉS SZERKESZTI

GARAY J.

MÁSODIK

December' 8. 1842.

FÉLÉV.

A' TROUBADOUROK

é s

a' Provençe' szerelmi törvényszékei.

(Vége.)

Feltűnik május' 1-ső napja, 's vissza-
térnek a' tavasz' játéka: a' szerelmi tör-
vényszék is megnyitott már Romanin' vá-
rában. Gazdag szönyegekkel van kirakva a'
pompás terem, 's ékítve virágkoszorúkkal,
mellyek ezer fonadékban, ezer színekkel
folynak alá, 's egymásba kulcsolva, sze-
met 's szaglást gyönyörrel töltene. A'
zephir, közükbe lopódzva, kellemesen
lebegteti őket, 's leoldja hullatag virágai-
kat, hogy itt ott egy szép hölgynek ke-
belére enyelegve hullaszsa. A' padlat
myrthus és jázminnal behintve, a' pitvar
's a' lépcsők granát- 's narancságnak- és
virágzó borostyánnyal elborítvák. A' ké-
jelgő szemet szalagokkal és nyájas sze-
relmi mondatokkal csalogatják. A' höl-
gyek, mellyek a' szerelmi törvényszékek'
elnökei leendők, belépnek, mindenik egy
egy virágot hordva kezében, mellyet jel-
képül használ. A' vár' asszonya liliumot
tart, a' bölcsesség' és erény' jelképét;

Avignoni Andalusia amaranthot,
büszkesége' jeléül. A' virágzó Clara de
Baux' fűrtjeibe szerény viola fűződik; a'
szép Elis' keblén egy rózsabimbó fesel;
a' többi hölgyeket tulipán, narcisz 's
Flóra' százszerű gyermekei ékesítik, só-
vargást, fájdalmat, reményt, büszkesé-
get 's mindazt kifejezve, mi a' szívekben
mélyen rejtve létezik. Dúsgazdag meny-
nyezet alá ülnek, 's ime fiatal szerelmi
apródok ajtókat tárnak a' versenyző trou-
badourok- és jongleuröknek. Először a'
troubadourok lépnek be; utánok a' jon-
gleurök, jól betanulva a' kellemes gui-
tarre, hárfa és lant' pengetésében, 's a'
castagnet, czimbalom és tambourin' han-
goztatásában. A' symphonia kezdődik,
még a' levegő is rezeg bele, 's még a'
virágfonadékok is élénkebben inogva a'
falazaton, érezni látszanak ez édes han-
gokat. Rögtön megszűnik a' zene, 's fel-
hangzik Guiraldó, a' calansoni dalmok'
éneke, magasztalva a' zenét és költészetet,
's midőn elhallgat, egy büszke énekes
lép mellé, keleti talárban, Bidal de
Toulouse-nak mondja magát, 's Gui-
raldó megismeri urát és mesterét, ki
dicsőségesen tért meg a' szent hadakból,
hol Richard' oldalán harczolt. Most e'

bajnok dallos elkezdí a' szerelmet, hűsé-
get 's erkölcsi illedelmet énekelni, előm-
leszti panaszait a' szép Adelaide' hi-
degtségéről, ki őt Marseilleből eltávolítá.
Mindnyájan tapsolnak 's tetszést riadnak;
utána többen jelennek meg, kik nem ke-
vésbbé jártasok a' troubadour' művésze-
tében 's versenyzésre kelnek: midőn a'
terembe három ifjú hölgy lép, bájfényben
ragyogva. Minden szem rajtok függ, min-
den fül őket hallgatja, e' varázshangokat,
mellyekkel párdalban a' kedves' hűtelen-
ségét panaszolják. Utánok egy troubadour
sem mer többé versenyezni. A' szemér-
mes elnöknő int a' jongleuröknek, 's ezek
ezerféle testgyakorlatokban, mesterséges
szókésekben tüntetik ki magoka'.

Ezután egy troubadour lép elő, höl-
gyet hozva karján, 's a' szerelmi tör-
vényszék' ítéletét kéri ki, két castiliai lo-
vag felett, kiknek történetét így beszé-
li el:

„E' két lovag testvér vala, egyenlően
bátrak, egyenlően szépek és udvariasak.
Két szép hölgy' szerelmétől lángolva, bá-
tor bajvívások, gazdag ajándékok 's gyön-
göd énekekkel bizonyítgaták szerelmöket.
E' két hölgy egy várban lakott, két
mértföldnyire a' lovagok' várától. Egykor
éjféli találkozára hivatnak általok, 's mind-
egyik fogadá, hogy eljövend. Alig men-
tek a' viharos éjszakán egy órát, midőn
lépteket hallának az erdőben, 's lassan
hallgatódzva, két vándor' hangját velték
ki, kik rablóktól fosztattak és sértettek
meg. Ezeknek bátrabbika társát azon re-
ménynyel kecsegteték, hogy nem sokára
a' két lovag' vendégszerető várát elérén-
dik. De a' lovagok elindultok előtt meg-
hagyák várnagyaiknak, hogy senkit be ne
bocsássonak, 's im most a' szerelem' és
részvét' kötelességével kelle küzdeniök.
Végre elhatározá az idősebb, hogy várá-
ba visszatér, hol a' vándorokat barátság-
osan fogadá 's megvendégelé. 'S im most

az a' kérdés, vajjon mellyik érdemei na-
gyobb dicséretet, 's mellyik tanúsíta ked-
vese iránt nagyobb szerelmet? A' sze-
relmi törvényszék a' troubadour' vélemé-
nyét helyeslé, ki az idősbet pártolá, 's
az ellenvéleményű hölgy szerényen és
engedelmesen hajolt meg a' tribunal előtt.

Im egy más lovag jelenik meg, be-
panaszolva Benares Guilhelma' cse-
lét, ki őt leghőbb pillanatokkal csalogatá
és bilincselé le, míg az asztalnál két más
szomszédjainak gyöngéd kézszorítások és
lábnymosásokkal valla szerelmet. A' szép
bíróknő' igazságos rosszszalását fekete
vértetű lovagok 's gyász köntösű trou-
badourok' érkezése szakasztá félbe. Szó-
morú symphoniát kezdenek ezek, bús han-
gokat dallanak, mert Oroszlán szívű
Richard nincs többé, énekelik az ő dicső-
ségét 's magasztalják erényeit. Tömpa
csend uralkodik a' tágos teremben, csak
nehéz fohászok szakasztják azt félbe 's a'
hölgyek' szemei világosan könybe lábad-
nak — midőn rögtön megriad a' trombita,
's a' lovagok vívásra készülnek. A' trou-
badour előbb illyforma harci dalt énekel:
„Szeretem a' vidor időt, midőn visszatér
a' nyáj a' kies legelőre, midőn föléd min-
den zöld, minden virág, midőn a' madarak
ujra játékra szökdelnek, — de még inkább
szeretem a' rét' zománczán látni a' sátrakat
és lobogókat, vértezett lovagokat, nye-
rítő harci méneket. Szeretem a' vészjóslo
látványt, midőn egy sereg lovasság a' fu-
tamlókat űzi; elragadtatom, midőn a' vá-
rakat ostromolva, a' sánczokat felhányva,
a' falakat ledöntve 's az ostromlókat ma-
gas lejtőkön pillantom meg. Magasul gyö-
nyöröm, midőn a' bátor vezér, felelmet nem
ismerve, lihegő lován megjelen. A' harc
megindult. Látom az érczsorokat, a' csil-
logó sisakok és fegyvereket, a' sok színű
pajzsokat, midőn egymásba ütköznek 's
szétzúzva elporlanak. A' mének lovag-
jaikat veszítve kelnek a' síkra, messze

hátra hagyva ezeket a' holtak és baldoklók között. A' vívók a' vérmezőre hullanak, a' legyőzöttek' jajveszéklése a' ménék' nyerítése között vegyül, a' fegyverek pengenek és csörögnek, 's az élet kihál a' tátongó sebekből. "Igy énekel a' troubadour; a' hölgyek fölkelnek 's lovagjaik kivezetik őket a' tereméből a' harcjáték' sorompói elé.

Alig érkeznek meg a' hölgyek 's már is újra harsognak a' trombiták 's lándzsatorésre készül a' bajnok. A' hirnökök a' lovagi törvényeket emlegetik 's a' jongleurök és minstrellek hadi dalaikkal rezgetik a' levegőt, míg a' vívók gazdagon ékített harci méneken lépnek elő. Közepettők többen a' hölgyek közül sátrakban állnak, viráglánczokon és szalagokon tartva rabjaikat, míg a' vívókörhöz érnek. Megszabadulva ezen édes kötelektől a' lovagok, körülfutják a' pályát, mellyet a' hölgyek virágok, övek 's kegyességök' sok más jeleivel hintének el. A' lovagok felkapják a' hölgyek' ajándékait, 's fegyvereikre' aggalják, míg végre a' pálya' végén megállapodnak; erre borzasztó csend következik. A' harczbíró felkiált: „Vívók! Egyikök se sértse ellene' lovát, mindegyik arcra 's mellre szúrjon, 's csak fegyvere' élet használja, de megszűnjön vágni, ha ellene vértet emel, vagy sisakja széttörik. "Ekkor a' trombita újra harsog, egy perc — 's a' lovagok egymásra rohannak, a' föld megrendül hatalmas ütközésekre, a' lándzsák elpattannak, a' fegyverek a' légbe röppennek. Közelebb érnek a' vívók, porfelhők borítják el őket, a' tömegek több alakba fejlődnek, egymást bekerítik 's áttörnek egymáson, mialatt a' hölgyek, kiknek ajándékai szétszakadva szerte röppennek, hirnököt küldenek, bátorítva 's megajándékozva a' vitézeket. Most két lovag párviadalra ugrat; Baux uram Agoult Raimundot messze kivetí lo-

váról, 's Raimund után huszat ugyan e' sors ér; a' bátor Moléon Savaric felkapja nehéz lándzsáját, 's midőn összeütköznek, elkezd amannak lova ágaskodni, 's halálra döfi őt Savaric' mellszúrása. Ezer hang fordul most ez ellen, a' lovagok a' győző Savaricra emelik lándzsájukat, 's a' lovagi kötelesség' megszegéséről vádolják. De a' hölgyek lovagjokat küldik, kinyilatkoztatva, hogy véletlenség szülte a' gyászos esetet; mire a' lovagok tiszteletteljesen vonulnak vissza. A' díj mindkettőnek kiosztatik, a' szép Elis és a' bájló Elyonne a' győzőknek két arany lánczot gazdag gyémántokkal nyujtanak 's szemérmes csókra kedves ajkakat. Az egész ünnepi menet visszatér a' várba, a' jelképes fáczán 's páva arany tányérokban nyujtatik a' győzőknek, kik nagy ügyességgel egyenlő részekre vagdalták; a' teremek mind kivilágítottak, 's hangos öröm szól belőlök.

Asztal után Romanin' hölgye a' nagy terembe költözik, 's kísérve hölgyek, lovagok, troubadourok és jongleuröktől, helyet foglal a' virágkoszorúzott bírónők között, 's parancsolja a' szerelmi örnek (viguier d'amour) hogy a' panaszló pártokat törvényszéke elébe vezesse. Ez zöld selyem ruhába öltözve jelenik meg, utána ifjak és lányok, sárga virágot hordva fejeken. Az elnökné' intésére egymással átellenben két padra telepednek, 's a' szerelmi örekként kezdi beszédét: „Bájló úrnőm, 's ti, bírónők, lássátok' e' szerencsétlen, viszálykodásban élő szerelmeseket törvényszéktek' színe előtt; mindnyájan kihallgatást kérnek, 's ítéleteitekben megnyugvást esküsznek. "Erre egy csomag szíronyt vesz kezébe 's felolvassa az első panaszt:

„Nem rég egy ifju lovag jött hozzám, szerelmi örhöz, bevádolva szerelmes barátját. Midőn mindkettő' szíve szerelemre lobbant, többféle kötelességre kötétek le magokat; az ifju különösen ígéré,

hogy egy héten kétszer legsötétebb éjszakan egy viola bokrétát vagy más virágokat várand a' kedves' ablakából, mellyeket ez, e' szavakkal vetend le: „Jó estét, édes barátom! „mire ő a' ház' ajtaját csendesen megcsókolni fogadá e' szavak' rebegettével: Isten veled, édes barátném! Isten adjon jó éjszakát.“ 'S im az ifju panasolja, hogy ez őt nagyon veszélyezteti; mert hogy néhány virágot kapjon, dacolnia kell az idők viharával, 's gyakran remény nélkül várni, míg a' szigorú duenna ablakát nyitni kegyeskedik. Azért esedezik, hogy ígérete alól mentessék föl. Azonban az ifju lányka tüzesen ellenzi, mondván, hogy az ő türelmetlensége, az éjjeli üdvözet' pillanatát várva, oly nagy, szíve úgy dobog, hogy néha alig tudja mit cselekszik, 's retteg a' felfedeztetéstől, 's ő kinyilatkoztatja, hogy kedvese' sorsát semmikép' se' tartja szánandónak, annál inkább, minthogy egy virágot sem hányt még neki, mellyet meg ne csókoltna.“ — A' vélemények megoszolnak; végre a' bölcs Phanie így szól: a' fogadás két hétre felfüggesztetik; ha fiatal barátja ez' idő alatt ablaka alatt meg nem jelen, fel lesz oldva kötésétől; azonban ha csak egyszer jelenik is meg, úgy a' kötés tovább is egész szigorúságú érvényében maradjon.“

Mindnyájan tetszést riadának e' határozatnak, 's az őz új csomagot vön kezébe 's a' második vádat olvasá:

„Egy ifju hölgy, ki szerelmesének nehéz betegségét látta, halálától rettegve, azon fogadást tévé, hogy mihelyt barátja felüdül, az Estavelli kápolnába meztőláb zarándokoland. — Az felgyógyult, nagy szomorúsággal hallá, hogy kedvese gyöngéd lábait a' hegyek' töviseinek ki akarja tenni, 's azért megkísérte mindent, mivel határozatától eltántorítsa. De kedvese el van tökéelve, 's kérdi a' szerelmi törvényszéket, vajjon joggal szegül-e ellen

barátja' lebeszélésének? * Romanin' hölgye a' többi bírónőkkel együtt gyönyörködik ez élénk vitán, 's végre azt itéli, miszerint, nehogy kedvesétől megválni kénytelenítessék, e' zarándok uton kísérje, de úgy, hogy felváltva cipőt hordjanak, egymásnak az utat egyenlítsék, minden hegyes kavicsot 's szűró tövist eltakarítsanak.“

Az őz ismét olvas.

„Két egymástól szigoruan eltiltott szerelmes abban egyezék meg, hogy éjfékor a' hold' ragyogó tányérát szemlélendik, 's egymásra gondolva elmondandják: „Jó estét, édes barátném! Jó estét, édes barátom!“ De im az ifju panaszkodik, hogy e' tizenégy nap alatt, mellyek' éjszakáit a' hold nem világítja ki, köszönetét és sóhajait se' el nem küldheti, se' nem kaphatja; azért új szemle tárgyért esedezik. A' lányka ellenkezik, mert ő az állhatatlanságot mindenben gyűlöli. A' szerelmi törvényszék igazságosnak találja az ifju' kérelmét, 's a' hold helyett Venus' csillagát jeleli ki. Alig mondá ki ítéletét, 's türelmetlenül emelé fel szózatát egy ifju hölgy, 's az őz' előadását mellőzve, ő maga imígy panasolja baját: „Bájló urnöm, 's ti, szép bírónők, ti mindenesetre úgy gondolkodtok, mint én, ki azt hiszi, hogy a' szerelem' világában erőszak és kényszerítés nem türelhetik, 's édesség és gyöngéd kötelességeknek kell uralkodniok. Ugyan hát milly büntetést érdemel az, ki minden ellenszegülés' daczára egy leányka' csókját elrabolja? * A' szerelmes mérsékeltén viszonozza: „Egy éve már, hogy e' csók hűségem' jutalmául ígértetett; én térdén kértem azt, de hasztalan! szóra sem érdemes az ürügy, mellynek fejében megtagadtatott. Azért, megvallom, türelmetlenségem' ura nem tudván többé lenni, elrablám azt, mit ajándéku' kelle kapnom. Megérdemlem a' büntetést 's

örömet visszaadom, mit elrablottam, azonban kérem a' törvényszéket, szolgál-tassa ki rég' ígért jutalmamat. — A' hölgy eleinte tagadá az ígéretet, azonban meggyőzve, azzal mentegelőzék, hogy ígéré ugyan, de a' teljesítés' idejét nem határozza meg. De a' szerelmi törvényszék kinyilatkoztatja, mikép szerelmese' türelmével visszaélt, 's azt ítélé, hogy drága barátját nevelő arczezal csókolja meg.

Eddig a' troubadour' elbeszélése 's szavaiból kitűnnek a' provençei udvarias-ság' sajátosságai, a' troubadourok' csillogó élete. Középkor' táján a' troubadourok, a' szerelmi törvényszékek, a' lovagi gondolkodás 's az egész provençei birodalom kihal. Déli Franciaország a' politikai mezőn soha jelentős szerepet nem játszott, határai soha nem valának elég élesen kijelölve, sem idegen megtámadás ellen saját erejével biztosítva. Ez fő alapja nyelve' és költészete' enyészetének, mert midőn honi fejedelmek nem pártolák többé a' művészeteket, kivándorlának, 's a' vándor boton elfonnyadtak gyönyörű virágaik. Sajátképi főváros vagy középpont soha sem egyesíté a' déli tartományok' érdekeiket és szellemi erejüket; azon fejedelmekkel, kik a' művészetnek kedvezének, p. o. Johanna, provençei grófné 's nápolyi királynővel (1382), kiveszett tehát azon tűzpont, melly a' fenlevőt fentartá, 's az ujat előidéze, 's a' mint egy tartomány a' másik után a' francziák által elfoglaltatott, elhagyák a' nemzeti szellemet, hogy a' francia udvarban, francia nyelvben és szokásokban idegenek ne maradjanak. De nem csak a' Provençe' politikai bukása enyészteté el a' troubadourokat; az enyészet' csírája bennök rejtett. Azon tisztelet, mellyben testületök részesült, a' rossz költők 's énekesek' egész seregét csalá elő 's aláásá a' troubadourok' magas hírét; azon kedvezés, mellyet az énekesekkel a' nők öreztetének, korlátlan

életre vezeté őket, 's még inkább, mint a' troubadourok, híresültek el e' részben a' jongleurök és minstrellek. A' rim, vers és strófák' néha igen bizarr törvényei meggátolák a' költői fellengést, 's gyártának rímeket és verseket minden költészet nélkül, mellyek többé nem tetszhetének. A' troubadourok, jongleurök és minstrellek később csak igen közönséges tréfaúzők gyanánt jelennek meg, jongleur, joueur és vateleur név alatt, kikben eldődeik' geniusa' magas röptének még csak lassu lengését sem leheté találni, 's kik egész méltánylattal a' kötél-tánczolók, kocsmai bűvészek 's vándor muzsikuskok közé számíthatnak. Bohóczkodásaik olly szemtelenekké lőnek, hogy a' hatóságok 's királyok által el kelle tiltatniok, 's Fülöp August volt az első, ki a' jongleuroket országából kihajtá.

Hathatósabban azonban mindennél a' felélesztett tudományok és régi literatura' fényes világa eszközlé a' provençei költészet' megbukását, 's maga a' provençei nyelv által saját mivelésökre felébresztett újabb nyelvek' csinosbulása. Az olaszok sokat nyerének a' provençei nyelvtől 's megbuktatására legtöbbet tevének. Így Dante és Petrarca' szépen felvirágzó költeményei, az éjszaki francziák 's Boccacio' nagy simaságra vergődő prozája, valamint a' spanyol lyra' magasztos zengedezése mellett igen igen sokat veszte az öregebb provençali testvér, 's különösen a' XIV. század' végével, har-madfél százados virágzása után, mélyen lehanyatlott régi fénypolczáról 's annyira feledésnek indult, hogy Jean Racine Déli Franciaországot átutaztában, nem győzött eléggé csodálkozni, az ottani francziák' sajátosságos szójárásán, melly még most is bir némi nyomaival a' régi provençal nyelvnek; sőt, hogy e' szép időknék írásbeli maradvényai már most

egyedül a' könyvtárak' porában nem ismer-
ve és nem keresve romladoznak.

B U - H A N G O K.

B é r e z y t ö l t.

III.

Ha meszsze tőled csillapúl
E' kinnal tölt kebel,
'S láng érzetét az ész' hideg
Tanácsa váltja fel,

E' szótat rezg át lelkemen:
Kerüld a' büszke nőt,
'S válaszd, ha kell választani,
Inkább a' temetőt,

Kerüld a' gyermeket, kinek
Szívében érzem
Más szívet boldogítani
Nem rejlik, nem terem;

'S kit kebledtől — szeretne bár
Mint méhe a' tavaszt,
Bal vélemények' ércz-szava
Örökre elszakaszt.

Kit boldogítani nem szabad,
Kit bírnod nem lehet,
Mert így akarja azt a' sors,
'S az ádáz végezet.

Lemondva ekkor, kövelem
Az ész' parancs-szavát,
'S bízom, hogy majd a' jó idő.
Egykor nyugalmat ad.

De oh ha anyagarczodat
Látom sugárzani,
Megtörnek báj tekintetén
Az észnek szavai.

Keblemben szívem feldobog,
Eremben fáj a' vér,
'S lelkemnek titkos óhaja
Halált vagy üdvöt kér.

Hajh! érzem — 's nem csál érzetem —
Erősb ez óriás,
Hogy sem legyőzné vas karát
Idő 's megfontolás.

Hajh! érzem, hogy ha bírnám őt
E' földön nem lehet,
Fájdalmában ez arva szív
Végte ré megreped.

IV.

Gazdag valem reményben
'S vidor mint kis madár,
Ki napjait lezengni
A' lég' honába jár.

'S ha volt is néha néha
Szívemben fájdalom,
Megenyhíte keservét
Ömlengő kis dalom.

Megláttam őt 's örök bú
Váltá fel a' tavaszt,
Egy pillanat' hatalma,
Rablá el tőlem azt.

És nincs többé reményem,
Nincs semmim itt alatt,
Keltő maradt hivem csak:
Keservem és a' lant.

ANGELIKÁM' NAPLÓJA.

Az én Angelikám nem volt szép, és
ha szép lett volna is, most halovány; ő
jó, 's a' mi benne felejthetetlen, magyar
hölgy volt. A' főváros érlelé meg termé-
keny kebelét, 's a' 18 évű leány ez évi